

T.C.
DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI
DİYANET AKADEMİSİ
Eğitim Programları ve Koordinasyon Daire Başkanlığı

DİN GÖREVLİLERİNİN VAAZ BECERİLERİNİ GELİŞTİRME
HİZMET İÇİ EĞİTİM PROGRAMI

ANKARA-2023

Bu programın uygulanması 16.06.2023 tarihli ve 3882953 sayılı onay ile uygun görülmüştür.

İÇİNDEKİLER

PROGRAMIN ADI.....	4
PROGRAMIN DAYANAĞI.....	4
PROGRAMIN HEDEFİ.....	4
PROGRAMIN GENEL AMAÇLARI.....	4
PROGRAMIN YAPISI.....	4
KATILIMCILAR.....	5
EĞİTİCİLER.....	5
KURSUN DÜZENLENECEĞİ YER.....	5
PROGRAMIN KAZANIMLARI.....	5
PROGRAMIN UYGULAMA ESASLARI.....	6
ÖĞRETME-ÖĞRENME SÜRECİNDE DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN HUSUSLAR.....	6
PROGRAMIN İÇERİĞİ.....	8
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME.....	11
YARARLANILABİLECEK KAYNAKLAR.....	11

PROGRAMIN ADI

- Din Görevlilerinin Vaaz Becerilerini Geliştirme Hizmet İçi Eğitim Programı

PROGRAMIN DAYANAĞI

- 633 Sayılı Diyanet İşleri Başkanlığı Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanunun 7/A ve 10/B maddeleri
- Diyanet Akademisi Hizmet İçi Eğitim Yönetmeliği

PROGRAMIN HEDEFİ

- Nitelikli ve etkileyici vaaz sunma becerisi kazandırılarak din görevlilerinin irşat hizmetlerini daha etkin ve verimli bir şekilde sunmaları hedeflenmektedir.

PROGRAMIN GENEL AMAÇLARI

Bu programı başarı ile tamamlayan kursiyeri;

- Yüz yüze vaaz sunmanın gerektirdiği bilgi, beceri ve yetkinliklere sahip olan,
- Vaaz sunumuna uygun ilke, yöntem ve tekniklerini uygulayabilen,
- Vaaz etkinliklerini planlayan ve değerlendirebilen,
- Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanabilen,
- Etkili iletişim ilke, yöntem ve tekniklerini uygulayabilen,
- Din hizmetlerinin etkili yürütülmesi için katkıda bulunan,
- Görevinin gerektirdiği düzeyde iletişim, rehberlik bilgi ve becerisine sahip olan,
- Temsil kabiliyeti yüksek, kurum kültürü ve aidiyet bilinci gelişmiş olan,
- Yürüttüğü çalışmaların sonuçlarından hareketle kendi iş ve işleyişi ile ilgili öz değerlendirme yapabilen,
- Kur'an ve sünnet temelinde İslam medeniyetinin geçmiş birikimini de dikkate alarak aşırılıklardan uzak, kuşatıcı bir dil ekseninde İslam'ın bir bütün olarak doğru anlaşılmasına katkı sağlayan,

personel olarak yetiştirmektedir.

PROGRAMIN YAPISI

- Program teorik ve uygulama olmak üzere iki alandan oluşmaktadır.
- Programın teorik alan konuları 28, uygulama alanı ise 12 olmak üzere toplamda 40 kredi olarak yapılandırılmıştır.

KATILIMCILAR

- Diyanet İşleri Başkanlığı taşra teşkilatında imam-hatip ve müezzin-kayyım unvanlarında görevli personel

EĞİTİCİLER

- Diyanet Akademisi eğitim görevlileri, vaizler ve rehber öğretmenler başta olmak üzere alanında uzman diğer personel ile yükseköğretim kurumları öğretim elemanı ve alan uzmanları

KURSUN DÜZENLENECEĞİ YER

- Diyanet Akademi Merkezleri ve Müftülükler

PROGRAMIN KAZANIMLARI

- Vaiz ve vaaz kavramlarını açıklar.
- Vaizliğin tarihi gelişimini açıklar.
- Usulüne uygun vaaz sunar.
- Vaazlarda sesini ve beden dilini etkin kullanır.
- Doğru, güzel ve etkili konuşmanın vaazdaki önemini kavrar.
- Sesini vermek istediği duygu ve düşünceye göre düzenler.
- Vaaz hazırlamada kaynak kullanım ilke ve yöntemlerini açıklar.
- Dinin temel kaynaklarını (Kur'an ve Sünnet) vaazlarında etkin kullanır.
- Kur'an'da ve muteber hadis kaynaklarındaki mesel ve hikâyeleri vaazlarında kullanır.
- Vaaz konusuna uygun ayet ve hadis seçiminin önemini kavrar.
- Vaaz hazırlarken konuyla ilgili bilimsel veri ve dokümanlardan yararlanır.
- Vaaz sunumunda dikkat edilecek hususları değerlendirir.
- Vaaz sunumunda karşılaşılan yaygın hataları fark eder.
- Din hizmetleri için gerekli iletişim becerilerini uygular.
- Vaaz sunumunda gerekli olan materyali hazırlar ve geliştirir.
- İrşat faaliyetlerinin gerektirdiği kişisel, mesleki ve toplumsal özelliklere sahip olmaya özen gösterir.

- Vaazlarında hedef kitlenin ilgi, ihtiyaç, seviye ve demografik özelliklerini dikkate almanın önemini kavrar.
- Din hizmetlerini yerine getirirken karşılaşılan sorunlara yönelik çözüm önerileri geliştirir.

PROGRAMIN UYGULAMA ESASLARI

- Program, eğitimin süresi ve konuların kredileri göz önünde bulundurularak uygulanmalıdır.
- Programda yer alan konular muhatapın seviyesi, programın genel amaçları ve kazanımları ile öğretme-öğrenme sürecinde dikkat edilmesi gereken hususlar çerçevesinde işlenmelidir.
- Programın uygulanmasında yetişkin eğitimi ve aktif öğretim yöntemleri esas olmalıdır.
- Programın uygulanması sırasında konuların özelliğine göre alanında uzman kişilerden yararlanmaya dikkat edilmelidir.
- Öğrenme-öğretme sürecinde kullanılacak yöntem ve tekniklerde işlevsellik esas alınmalı, konuların içeriği dikkate alınarak soru-cevap, grup çalışması, tartışma, araştırma ve sunum gibi farklı yöntem ve teknikler uygulanmalıdır.
- Kursiyerlerin gelişim düzeyleri takip edilerek, yeterli olmadıkları hususlar kendilerine fark ettirilmelidir.
- Konuların anlatımında personelin din hizmeti yürütürken karşılaşılabilecekleri soru ve sorun alanlarına yoğunlaşılmalıdır.
- Programın uygulama alanında her bir katılımcıya uygulama imkânı verilmeli, böylece bilgilerin pekişmesi ve davranış haline getirilmesi sağlanmalıdır.
- Kursiyerlerin derse aktif bir şekilde katılımını sağlayacak gerekli motivasyon ve rehberlik yapılmalıdır.
- Kursiyerlerin öğrenmelerini desteklemek için uygun kaynaklar, araç-gereç ve teknoloji kullanılmalıdır.
- Ders ortamlarının uygun bir şekilde düzenlenmesine ve gerekli materyallerin önceden hazırlanmasına özen gösterilmelidir.
- Eğiticiler tarafından kursiyerlere ileri okuma listeleri verilmelidir.

ÖĞRETME-ÖĞRENME SÜRECİNDE DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN HUSUSLAR

- Kur'an ve sünnetten örneklerle vaazın önemi vurgulanacak ve günümüzde yüz yüze vaazın toplumsal etki açısından anlamı ile birlikte ilgili kavramlar çerçevesinde nasihat, tezkir, irşad, talim, rehberlik kavramları ele alınacaktır.
- Vaaz hazırlığı ve sunumu hakkında genel bilgiler verilecek, vaaz hazırlamada dikkat edilecek noktalara (mekân, hedef kitle, süre, amaç vb.) vurgu

yapılacaktır. Vaazın sunumu ile ilgili olarak ise, sunuş, güncelleme ve değerlendirmenin önemine dikkat çekilecektir.

- Vaazlarda ayet, hadis, menkıbe, şiir, atasözü vb. seçimi ve kullanımına ilişkin esaslar, Kur'an'ın yorumlanmasına ilişkin esaslar ile Kur'an meallerinden nasıl yararlanılacağı, hadislerin hangi kaynaklardan bulunabileceği açıklanacak, sahih bilginin esas alınması, bidat ve hurafelerden uzak kalmanın gerekliliği vurgulanacaktır.
- Yüz yüze vaaz sunmada kürsüde duruş, sunuş incelikleri, dinleme becerileri gibi temsilin, etkili iletişimin, beden dili ve ses kullanımının önemi ve dinleyenleri etkilemenin ilkeleri ile etkili iletişimi engelleyen unsurlara ve karşılaşılan sorunlara dikkat çekilecektir. Ayrıca aşırı genelleme, kutuplaştırma, mutlakçılık, önyargılı olma gibi iletişim engellerine değinilecektir.
- Dijital imkanların gelişmesiyle birlikte son dönemlerde ortaya çıkan sosyal medya platformları üzerinden dini hitabet ve irşat konusuna özellikle vurgu yapılacak, kullanım ilkelerinden teknik alt yapı imkânlarına kadar sosyal medyada dini hitabetin nasıl gerçekleştirileceğine dair önemli görülen hususlar örnekler çerçevesinde detaylandırılacaktır.
- Örnek vaazların değerlendirilmesi başlığı altında Başkanlıkta vaaz iradı konusunda ön plana çıkmış personelin vaazları sınıf ortamında kursiyerlere izletilerek vaaz sunumu konusunda tahliller yapılacaktır.
- Vaaz uygulamaları başlığı altında kursiyerlerin sınıf ortamında sundukları vaazların diğer kursiyerler ve eğitim görevlisi tarafından değerlendirilmesi yapılacaktır.
- Kursiyerlere vaaz sunumunda mikrofonu doğru ve etkin kullanma becerisi kazandırılacaktır.
- Vaaz sunumunda yaşanan yaygın hatalara dikkat çekilerek, örnekler çerçevesinde doğru uygulama biçimlerine yer verilecektir.
- Vaaz sunumunda Başkanlığımız web sitesi, Diyanet TV ve Başkanlığımızca hazırlanan görsel ve işitsel materyallerden faydalanılacaktır.
- Vaaz uygulamaları vaaz izleme ve değerlendirme formları dikkate alınarak gerçekleştirilecektir.

PROGRAMIN İÇERİĞİ

S. NO	TEORİK ALAN	KREDİ
1.	❖ Vaaz ve İrşadın Anlam ve Önemi <ul style="list-style-type: none"> • Vaazın Tanımı ve Kapsamı • Din Hizmetlerinde Vaaz ve İrşadın Önemi • Günümüzde Toplumsal İhtiyaçlar Açısından Vaazın ve Vaizlik Müessesinin Önemi 	2
2.	❖ Vaizin Temel Nitelikleri <ul style="list-style-type: none"> • Alan Bilgisi • Genel Kültür • Kurumsal Temsil • Dil ve Üslup • Etkili İletişim ve Sunum Becerisi • Giyim Kuşam 	2
3.	❖ Vaaz Hazırlamada Temel İlke ve Yöntemler <ul style="list-style-type: none"> • Vaaz Konularını Planlamanın Önemi ve Hazırlama Süreci • Kaynak Kullanımı <ul style="list-style-type: none"> ▪ Kur'an-ı Kerim ile İlgili Kaynaklar ve Kullanma İlkeleri ▪ Hadis-i Şerif ile İlgili Kaynaklar ve Kullanma İlkeleri ▪ Diğer Vaaz Kaynakları ve Kullanma İlkeleri (Menkıbe, Hikâye, Şiir vb.) 	2
4.	❖ Vaaz Hazırlamada Yararlanılabilecek Temel Kaynaklar ve Tanıtımı <ul style="list-style-type: none"> • Meâl ve Tefsirler • Hadis ve Siyer Kaynakları • Menkıbe ve Şiir Kaynakları • Ahlak ve Tasavvuf Kitapları • Dijital Kaynaklar 	2
5.	❖ Vaaz Sunumunda Temel İlke ve Yöntemler <ul style="list-style-type: none"> • Vaaza Başlama, Bitirme Usulleri ve Duaları • Vaaz Sonunda Konuyu Özetleme ve Ana Fikri Vurgulama • Konuya Uygun Bir Dua ile Vaazı Tamamlama • Vaaz Sunumunda Zaman Yönetimi • Vaaz Sonrası Geribildirimler Yoluyla Vaazı Biçim, İçerik, Yöntem Sunuş Açısından Değerlendirme 	4
	❖ Vaaz Sunumunda Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar <ul style="list-style-type: none"> • Vaaz Konusunu Güncelle İlişkilendirmek • Konu Bütünlüğünü Korumak 	2

6.	<ul style="list-style-type: none"> • Vaazı İrticalen Sunmak • Cemaatle Göz İletişimi Kurmak • Jest ve Mimikleri Etkili Kullanmak • Vaazı Akıcı, Güzel, Yumuşak ve Samimi Bir Üslupla Sunmak • Sade ve Anlaşılır Bir Dil Kullanmak • “Sen” Yerine “Biz” Dilini Kullanmak • Vaazda Kişi ve Grupları Hedef Göstermemek • İletişim Engellerine Dikkat Etmek ve Ölçülü Olmak • Vaazda Yönlendirici Muhtevaya ve Doğru Mesajlara Yer Vermek • Vaaz ve İrşatta Farklı Durumları ve Olayları Gözetmek 	
7.	<p>❖ Vaazda Yapılan Yaygın Hatalar</p> <ul style="list-style-type: none"> • Yanlış Kaynak Kullanımı • Sahih Dini Bilginin Dışına Çıkma • Vaaza Yeterince Hazırlanmama • Bilgi Eksikliği • Ayet ve Hadislere Yeterince Yer Verilmemesi • Süreyi Etkin Kullanamama ve Vaazı Ezan ile Birlikte Bitirememe • Uygun Üslup Kullanmama • Acelecilik, Dikkatsizlik • Kırıcı, İtham edici, Ötekileştirici Bir Dil Kullanılması • Duygularını ve Öfkesini Kontrol Edememe • Yüksek Sesle veya Monoton Bir Şekilde Konuşma • Günceli Yakalayamama • Kendini Güncelleyememe • Tekrara Düşme • Taklit ve Yapmacık Hal ve Hareketler • Kurumsal Temsile ve Kürsünün Mehabetine Uymayan Söz, Hal ve Davranışlarda Bulunma 	4
8.	<p>❖ Güzel Konuşma ve Diksiyon</p> <p>❖ Etkili ve Doğru Mikrofon Kullanımı</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mikrofon Çeşitleri (Dudak, Telsiz, Yaka, Yakın) • Sesi Ayarlama ve Nefesi Kullanma • Mikrofon Tutma <p>❖ Ses Sistemi ve Teknik Altyapının Önemi</p>	2
9.	❖ Etkili İletişim ve Beden Dili	2
10.	❖ Sosyal Medya Okur-Yazarlığı	2
11.	❖ Örnek Vaazların Değerlendirilmesi	4
UYGULAMA ALANI		
12.	<p>❖ Vaaz Uygulamaları</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kursiyerler Tarafından Örnek Vaaz Hazırlama, Sunma ve 	12

	Değerlendirme	
	TOPLAM	40

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

- Diyanet İşleri Başkanlığı hizmet içi eğitim yönetmeliği hükümlerine göre ölçme ve değerlendirme yapılır.

YARARLANILABİLECEK KAYNAKLAR

- Vaaz Kılavuzu, DİB Yayınları.
- Örnek Vaazlar I-II, DİB Yayınları.
- Din Görevlisi Rehberi, DİB Yayınları.
- Dini Hitabet (Çeşitleri, İlkeleri, Örnekleri). Prof. Dr. İ. Lütfi Çakan, İFAV Yayınları.
- Diyanet İşleri Başkanları Din Hizmetleri Uygulama Genelgesi <https://hukukmusavirligi.diyaret.gov.tr/Documents/DinHizmetleriUygulamaGenelgesi.pdf>
- Alanla İlgili Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları ve Eğiticiler Tarafından Hazırlanan Ders Notları.